

РІШЕННЯ
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
(повне найменування закладу вищої освіти (наукової
Міністерства освіти і науки України, м. Харків прийняла рішення

установи), підпорядкування (у родовому відмінку), місто)
про присудження ступеня доктора філософії галузі знань 10 Природничі науки
(галузь знань)

на підставі прилюдного захисту дисертації "Індикативний ландшафтний моніторинг
природоохоронних територій (на прикладі НПП «Слобожанський»)"
(назва дисертації)

за спеціальністю 103 Науки про Землю
(код і найменування спеціальності відповідно до Переліку галузей знань і
спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти)

"26" грудня 2023 року.

Овчаренко Аліна Юріївна 1994 року народження,
(прізвище, ім'я, по батькові (у разі наявності) здобувача)
громадянин України

(назва держави, громадянином якої є здобувач)

освіта вища: закінчив у 2018 році магістратуру Харківського національного університету імені
В. Н. Каразіна

(найменування закладу вищої освіти)

за спеціальністю «Магістр географії»
(за дипломом)

Працює ст. викладачем в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна,
м. Харків

(посада)

(місце основної роботи, відомче підпорядкування, місто)

з жовтня 2023 р. до цього часу.

Дисертацію виконано у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна,
Міністерства освіти і науки України м. Харків

(найменування закладу вищої освіти (наукової установи),
підпорядкування, місто)

Науковий керівник (керівники) Черваньов Ігор Григорович,

(прізвище, ім'я, по батькові (у разі наявності),

доктор технічних наук, професор кафедри фізичної географії та картографії Харківського
національного університету імені В. Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України м. Харків
науковий ступінь, вчене звання, місце роботи, посада)

Здобувач має 20 наукових публікацій за темою дисертації, з них 0 статей у періодичних наукових
виданнях інших держав, 7 статей у наукових фахових виданнях України, 0 монографій (зазначити
три наукові публікації):

1. Ovcharenko A. Recognition of indicative landscape objects within protected areas Вісник
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Геологія. Географія.
Екологія». 2020. Вип. 53. С. 141-154

2. Бодня О. В., Овчаренко А. Ю. Індикативний ландшафтний моніторинг національних природних
парків (на прикладі території НПП «Слобожанський»). Вісник Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Геологія. Географія. Екологія». 2018. Вип. 49. С.192-207

3. Черваньов І. Г., Залюбовська О. В., Овчаренко А. Ю. Обґрунтування вибору індикативних об'єктів для ландшафтного моніторингу природоохоронної території та дослідження їх за даними дистанційного зондування й польового знімання. Український географічний журнал. 2019. Вип. 1 (105). С. 15-23

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці

1. Максименко Н. В. (голова), доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри екологічного моніторингу і заповідної справи Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, уточнила вагомість та значущість ландшафтознавчих досліджень фаціального рівня, складність їх проведення в цілому, та зокрема на такій території як НПП «Слобожанський». Зазначила, що не зважаючи на незначні зауваження стосовно особливостей обмежень алгоритму, пов'язаних з хибними уявленнями стосовно динаміки та розвитку ландшафтів і веденням господарської діяльності на території національного природного парку, – дисертація Аліни Овчаренко є завершеною науковою працею, яка за змістом і оформленням відповідає вимогам “Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу освіти, наукової установи про присудження наукового ступеня доктора філософії” (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01 2022 р. № 44). Це надає вагому підставу для присудження здобувачці наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 10 – природничі науки за спеціальністю 103 – “Науки про Землю”.

2. Ковальчук І. П. (офіційний опонент), доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри геодезії та картографії Національного університету біоресурсів і природокористування України. Він відзначив, що варто звернути увагу хоча б у перспективі, що надмірна детальність структурованості ландшафту, визначена за найбільш фізіономічним компонентом – рослинним покривом, певною мірою затьмарює два інші компоненти відомої ландшафтної тріади - ґрунтово-мінеральний та мікрокліматичний, проте зазначив, що особисто йому зрозуміло, чому в роботі це не розглядалося більш детально та поглиблено. Також опонент відмітив, що треба було б структурувати фаціальну структуру в легенді ландшафтної карти з використанням морфології ландшафту, визнаної в Україні, з чим ми погоджуємося. Також опонентом було підкреслено, що не знайшла відгуку у 5 розділі проблема застосування ландшафтної карти як своєрідної просторової матриці для проєктування відновлення територій, які постраждали. Це стає важливим в умовах післявоєнного обмеження польових експедицій, що на нас чекає у найближчі роки. Опонент зазначив, що наведені дискусійні положення та зауваження більше стосуються перспектив подальших моніторингових досліджень у напрямку обмеження польової роботи, бо в такому разі дистанційні методи стають єдиним засобом актуального бачення ландшафту, першочергово для охоронюваних територій. Адже проєктування заходів з відновлення ландшафтного та біорізноманіття потребує детальної ландшафтної карти попереднього стану – без чого країна безвідновно втратить екологічний і рекреаційний потенціали, які так важливі для європейського статусу України. Отримавши вичерпні відповіді на всі запитання, Іван Платонович зазначив, що дисертація Аліни Овчаренко є завершеною науковою працею, яка за змістом та оформленням відповідає вимогам “Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу освіти, наукової установи про присудження наукового ступеня доктора філософії” (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01 2022 р. № 44) .

3. Голубцов О. Г. (офіційний опонент), кандидат географічних наук, старший науковий співробітник відділу ландшафтознавства Інституту географії НАН України зауважив, що позитивно вражає перелік тих методичних підходів і технічних засобів, що висвітлені в роботі. Це дещо утруднює сприйняття канви дослідження, до чого варто прийти насамкінець, проте свідчить про досить високий рівень обізнаності й діапазону володіння геоінформаційними технологіями, які здатні забезпечити належний рівень дослідження. Зазначив, що привертає позитивну увагу

використання методів штучного інтелекту (навчання розпізнаванню образів типів ландшафту), що може мати суттєве значення для подальшого розвитку комп'ютерного картографування таких складних об'єктів, якими є ландшафти на фаціальному рівні. Ще одне зауваження про те що у роботі відсутнє чітке визначення поняття ландшафту, якого дотримується здобувачка. На питання отримані відповіді під час дискусії. Наведені дискусійні положення звичайні для справжнього наукового дослідження, зазначені питання можуть бути реалізовані пізніше у подальших дослідженнях у сфері використання ДЗЗ і комп'ютерних геотехнологій для ландшафтознавчих цілей. Опонент зазначив, що дисертаційна робота здобувачки Аліни Овчаренко “Індикативний ландшафтний моніторинг природоохоронних територій (на прикладі НПП “Слобожанський”, подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 10 – природничі науки за спеціальністю 103 – “Науки про Землю”, є актуальною та добре забезпеченою сучасним фактичним матеріалом, сучасними геоінформаційними технологіями та сертифікованим програмним забезпеченням науковою роботою, що надає вагому підставу для присудження здобувачці наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 10 – природничі науки за спеціальністю 103 – “Науки про Землю”

4. Пересадько В. А. (офіційний рецензент), доктор географічних наук, професор кафедри фізичної географії та картографії, декан факультету геології, географії, рекреації та туризму Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна зробила ряд зауважень. Так, наприклад, не знайшла вирішення традиційна для комп'ютерної картографії проблема побудови легенди карт за принципами, які давно затверджено в класичному ландшафтознавстві (відома тріада складових ландшафту - ґрунтово-мінеральна, мікрокліматична та біотична), які у такий спосіб, як запропонований, визначити натеper неможливо. Зазначила, що залишилась без прогресу проблема громіздкості легенди ландшафтної карти, яка за об'ємом навіть перевершує власне картографічне зображення (для великомасштабної карти фацій зокрема). Дисертантка обґрунтувала неможливість представлення такої карти в традиційному варіанті, який міг би бути паперовим, адже в програмному середовищі більше можливості і простору для відображення даних легенди. Рецензент відзначила важливим питання обмежень застосування такого комплексу методів для інших об'єктів ПЗФ, що висвітлене в дисертації. Але додала, що на відміну від усього іншого, поданого у позитивних фарбах, варто було б так само переконливо, можливо на прикладах, показати, як ці обмеження себе проявляють. Віліна Анатолівна підкреслила, що наведені дискусійні положення та зауваження стосуються більше прояву в роботі загальнонаукових невіршених проблем, які спричинені швидким розвитком комп'ютерних технологій та розширенням доступності фактичного матеріалу, які суттєво обганяють наукове осмислення отримуваних результатів. Отримавши вичерпні відповіді на зауваження, рецензент зазначила, що дисертація Аліни Овчаренко є завершеною науковою працею, яка за змістом і оформленням відповідає вимогам “Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу освіти, наукової установи про присудження наукового ступеня доктора філософії” (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01 2022 р. № 44) та наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

5. Ачасов А. Б. (офіційний рецензент), доктор сільськогосподарських наук, професор, в. о. завідувача кафедри екології та менеджменту доквілля Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. До зауважень рецензент відніс те, що нажаль методика досліджень не передбачала застосування кількісних показників, що характеризують достовірність класифікації. На думку рецензента робота стала б значно цікавішою у випадку доповнення її результатами порівняльного аналізу принаймні дешифрування ландшафтів за знімками різної роздільної здатності, адже у роботі використовувались дані з супутників Landsat, Sentinel і Planet. До того ж, в роботі наводяться окремі згадування про виявлені обмеження, але вони не систематизовані та не узагальнені. На думку рецензента було б доцільно надати більш розгорнуте обґрунтування числа

класів, що виділяються, адже це питання є дуже важливим і типовим для подібних досліджень. Єдиної чіткої відповіді на нього мабуть бути й не може, але тим більш цінним для інших дослідників буде обґрунтоване експертне рішення, прив'язане до конкретної території. Також рецензент зазначив, що родзинкою роботи є методика укладання ландшафтної карти-гіпотези, що ґрунтується на використанні геоінформаційного аналізу різнопланових картографічних матеріалів. Такий «чисельний» підхід є дуже перспективним, але разом з тим він потребує й більшої уваги до деталей. Відмітив, що робота тільки виграла б через наведення детального опису цієї методики. Андрій Борисович, оцінюючи наукові результати проведених А.Ю. Овчаренко досліджень відзначив, що дисертантці вдалось повністю вирішити поставлені завдання та досягнути мети роботи. Дисертаційна робота подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії, є завершеною актуальною науковою працею, має наукову новизну, теоретичне і прикладне значення та всі підстави для присудження здобувачці Аліні Овчаренко наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 10 – природничі науки за спеціальністю 103 – Науки про Землю.

Результати відкритого голосування:

"За" 5 членів ради,

"Проти" 0 членів ради,

"Утримались" 0 членів ради

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує

Овчаренко Аліні Юріївні

(прізвище, ім'я, по батькові (у разі наявності) здобувача у давальному відмінку)

ступінь / ступеня доктора філософії з галузі знань 10 Природничі науки

(галузь знань)

за спеціальністю 103 Науки про Землю

(код і найменування спеціальності відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти)

Голова разової спеціалізованої вченої
ради

(підпис)

Максименко Н.В.
(прізвище, ініціали)